www.xtrapapers.com

Diploma Programme
Programme du diplôme
Programa del Diploma

Punjabi A: literature – Standard level – Paper 1
Panjabi A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Punyabí A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N’ouvrez pas cette épreuve avant d’y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d’un seul des passages. Les deux questions d’orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d’examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

2215 – 0627

© International Baccalaureate Organization 2015

International Baccalaureate
Baccalauréat International
Bachillerato Internacional

www.xtrapapers.com

ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬੰਦ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਦੋਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1.

ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੀ। ਗਰੀਬ–ਗੁਰਬਿਆ ਤੇ ਮਾੜ–ਮੰਗਤ ਲਈ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਕੜਾਹੇ ਕੱਢੇ ਗਏ। ਹਲਵਾਈ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲੱਡੂ ਪਕਾਏ ਗਏ। ਗਦੌੜਾ ਵੀ ਪੱਕਿਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ–ਭੋਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਠ ਲੱਡੂ, ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ ਤੇ ਆਲੂ–ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਇਕ ਇਕ ਕੌਲੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੂਰੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਘਰ ਬਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਨਿਉਂਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਕੱਛਾਂ ਵਿਚ ਥਾਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਉੱਤਰੇ। ਬੁੜ੍ਹੇ–ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ, ਬਾਹਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੂਆਂ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗਦੌੜਾ ਫੇਰਿਆ ਗਿਆ। ਹਰ ਘਰ ਨੂੰ ਚਾਰ–ਚਾਰ ਲੱਡੂ ਵੀ। ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਦਿਹਲੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ, ਕੋਠੇ ਖੜਕ ਸਿੰਘ। ਭੋਗ ਉੱਤੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਆਇਆ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲੱਡੂਆਂ ਦਾ ਲਫ਼ਾਫ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕੜੀ ਨਾਲ ਤੋਲ ਤੋਲ ਲੱਡੂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੋਠੇ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕੀ, ਨੇੜ–ਪਵੇਹੇ ਵਿਚ ਵੀ ਰਸਾਲਦਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਕਾਮੇ ਦੀ ਬੱਲੇ–ਬੱਲੇ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਲੋਕ ਮੱਲਣ ਦੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ‘ਚੰਗਾ ਈ ਐ ਭਾਈ, ਜਿੰਨਾ ਆਵਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪੁੰਨ–ਦਾਨ ਹੋ ਜੇ। ਅਗਲੀ ਦਰਗਾਹ ’ਚ ਤਾਂ ਇਹੀ ਚੀਜ ਜਾਂਦੀ ਐ ਨਾਲ। ਕਿਸੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਨਾਲ ਨੀ ਜਾਣਾ, ਧੀ ਨੇ ਨੀ ਜਾਣਾ, ਬੰਦੇ ਦੀ ਨੇਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਸ ਏਥੇ ਈ ਰਹਿ ਜਾਂਦੈ।’

ਕੋਈ ਆਖਦਾ, ‘ਓਹੀ ਕਰ ਸਕਦੈ ਭਾਈ, ਐਨਾ ਕੁਸ, ਜੀਹਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿੱਲ ਹੋਊ। ਮਾੜਾ–ਧੀੜਾ ਕੀ ਕਰ ਲੂ। ਓਹੀ ਕਰੂ, ਜੀਹਦੀ ਕੋਠੀ ’ਚ ਦਾਣੇ ਹੋਣਗੇ।’

ਤੇ ਕੋਈ ਹੌਲੀ ਦੇ ਕੇ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਦਾ, ‘ਅੰਦਰਲੀ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਆਂ ਇਹਦੀ ਨੂੰ। ਝੰਡੇ ਦੀ ਬਹੀ ਦੇਖ ਲੋ ਜਾ ਕੇ, ਜੀਹਨੇ ਦੇਖਣੀ ਐ। ਸਰੀਕਾਂ ’ਤੇ ਰੋਅਬ ਪੌਂਦੈ। ਐਂ ਧੌਂਸ ਨੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਚੋਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਗੱਭਰੂ ਹੋਏ ਐ ਕਦੇ।’

ਤੇ ਫੇਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਪੈਣ ਲਗਦਾ, ‘ਆਵਦਾ ਘਰ ਗਾਲ ਕੇ ਨੱਕ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਕਾਹਦਾ ਰੱਖਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਨੱਕ ਈ ਨੱਕ ਰਹਿ ਜੂ ਪੱਲੇ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਿਐ ਸਿਰ ’ਤੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਐ, ਓਦੂੰ ਛੋਟੀ, ਦੇਖ ਲਾਂ ਗੇ ਇਹਨੂੰ; ਇਕੋ ਲੱਤ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ।’

ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਜਿਹੜਾ ਝੰਡੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦੇ ਹਕਾਮੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਮਲੱਣ ਸੀਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਾਹਲੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ–ਚੁਪੀਤੇ ਹੀ ਕਣਕ ਗੁੱਡਣ ਲਗਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ। ਸੀਰੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ‘ਜਮੀਨਾਂ ਆਲੇ ਲੋਕ ਕਿਹੜਾ ਸੁਖੀ ਨੇ। ਐਮੇਂ ਫੋਕਾ ਈ ਜੱਟ ਦਾ ਰੰਗੜਊ ਹੁੰਦੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਪੋਲ ਈ ਪੋਲ ਐ। ਅਖੇ–ਰਸਾਲਦਾਰ ਕੇ ਬਈ ਰਸਾਲਦਾਰ ਕੇ। ਆਹ ਧਰ ਲਿਆ ਵਾਢਾ ਵਾਹਣ ਨੂੰ। ਚੱਲ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੀ? ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾਂ ਗੇ।’ ਤੇ ਫੇਰ ਤੇਜੂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਾਣੇ ਏਸ ਵਾਰ ਆ ਜਾਣਗੇ।

‘ਕਿਉਂ ਤੇਜੂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਣਕ ਹੋ ਜੂ ਤੇਰੀ ਤੱਕ ’ਚ?’ ਮੱਲਣ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਇਹੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ।

ਤੇਜੂ ਕਸੀਆ ਠੱਲ੍ਹ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਤਰਦੀ–ਤਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ। ਆਖਦਾ, ‘ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਆਂ। ਦੇਖੋ’।

ਤੇਜੂ ਆਪਣੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰੇ ਦਸ ਘੁਮਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਦਸ ਘਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੱਲਣ ਅੱਠ ਘੁਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਸੋਚਦਾ ਦੋ ਘੁਮਾਂ ਦਾ ਝੋਰਾ ਕਰਨ ਲਗਦਾ। ਉਹ ਅੰਦਰੇ ਕੁੜ੍ਹਦਾ, ‘ਬਾਪੂ ਜੇ ਨਾ ਮਰਦਾ ਤਾਂ ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਫਸਲ ਵੇਚ ਕੇ ਇਹ ਦੋ ਘੁਮਾਂ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਛੁਡਾ ਈ ਲੈਂਦੇ। ਮ੍ਹੈਸ ਵਿਕ ਜਾਂਦੀ। ਥੋੜ੍ਹਾ–ਘਣਾ ਰੁਪਈਆ ਹੋਰ ਮੁਕੰਦੀ ਤੋ ਵਿਆਜੂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ। ਐਸ ਸਾਲ ਔਖੇ ਹੋ ਲੈਂਦੇ, ਹੋਰ ਕੀ? ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਜਿਹੜਾ ਬਾਪੂ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਫੰਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਫੱਕੀ ਉਡ ਜਾਂਦੀ ਕੇਰਾਂ ਤਾਂ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ, ਦੋ ਘੁਮਾਂ ਜੇ ਭਲਾ ਨਾ ਵੀ ਛੁਟਦੀ, ਤਾਂ ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਫਸਲ ਵੇਚ ਕੇ ਮੁਕੰਦੀ ਦਾ ਅੱਧ ਤਾਂ ਨਿੱਬੜ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਾ ਓਸ ਪਾਸੇ, ਨਾ ਓਸ ਪਾਸੇ, ਵਿਚਾਲੇ ਲਟਕਦੇ ਰਹਿ ਗਏ’।

ਤੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ‘ਮੱਲਣ ਸਿਆਂ’ ਕਹਿ ਕੇ ਤੇਜੂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਚੌੜਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਜੱਟ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ। ਉਹ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲਗਦਾ। ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਉਠਦੀ ਤਾਂ ਮੱਲਣ ਧੌਣ ਅਕੜਾ ਕੇ ਆਖਦਾ, ‘ਪੈਸੇ ਦਾ ਕੀਹ ਐ, ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਔਂਦਾ ਰਹਿੰਦੈ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦੈ। ਖਰਚ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਚਾਹਿਦੈ। ਮਾੜੇ ਦਿਲ ਆਲਾ ਤਾਂ ਦੁਆਨੀ ਨੀ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਜਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਧਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮ੍ਹੇਣਾ ਨੀ। ਜੀਹਦੇ ਕੋਲ ਹੋਊ, ਓਹੀ ਧਰੂ। ਨੰਗ ਕੀ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਦੂ। ਦੇਖਿਆ, ਹਕਾਮਾ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਸਰੀਕ ਸਾਲਾ ਕੋਈ ਬੋਲ ਨੀ ਸਕਦਾ। ਬੋਲ ਸਕਦੈ?’

www.xtrapapers.com

ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਹੌਸਲਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ, ‘ਹੁਣ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਦੇਖ ਲੀਂ। ਸਰੀਕ ਤਾਂ ਧੀ ਦੇ ਜਾਰ ਚਾਂਭੜਾਂ ਪੌਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਵਿਆਹ ਧਰੇ ਤੋਂ ਬੁੜ੍ਹਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਨੀ ਪਤਾ, ਇਹ ਮੱਲਣ ਸਿਓਂ ਐ। ਇਕ ਕੀ ਭਾਮੇਂ ਦੋ ਬੁੜ੍ਹੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ, ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਓਡੋ–ਕੈਡ ਈ ਹੋਊਗਾ। ਤੂੰ ਦੇਖੀਂ ਸਹੀ, ਮੁਸਲੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਐ। ਆਪੇ ਦੇਊ ਸੱਚਾ ਪਾਸ਼ਾ।’ ਤੇ ਫੇਰ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲਗਦਾ, ‘ਓਹੀ ਐ ਕਰਨ ਆਲਾ, ਓਹੀ ਸਮਾਰੂ ਸਾਰੇ ਕਾਜ।’

ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ. *ਕੋਠੇ ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਐਡੀਸ਼ਨ* (2010)

(ੳ) ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ਬ) ਇਸ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

www.xtrapapers.com

2.

ਇਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਪੱਥਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋੜ ਏਥੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਹੈ।
ਜੇ ਹਵਾ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਖਿੜ ਪਵਾਂ ਲਹਿਰ ਪਵਾਂ।
ਬੱਸ ਤੁਹਾਡੀ ਧੁੱਪ ਛਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਲੋੜ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਜ਼ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦਿਨ
ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਰਜ ਨਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੁੱਜਾ ਤੋੜ ਹੈ।
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੁਲਸਰਾਤ।
ਹਰ ਕਦਮ ਇੱਕ ਹਾਦਸਾ ਹੈ ਹਰ ਕਦਮ ਇੱਕ ਮੋੜ ਹੈ।
ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਹੈ ਇਹ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ।
ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਝੀਲ ਹੈ, ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹੈ, ਚਰਾਗਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ,
ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਤੇਰੀ ਥੋੜ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਜਗਤਾਰ, *ਜ਼ੰਜ਼ੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰ* (1985)

(ੳ) ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਵੀ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀ ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

(ਅ) ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦੇ ਇਸ ਢੰਗ ਰਾਹੀਂ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਿਆ ਹੈ।